

Hispana Gramatiko Esperanta

de la sama aŭtoro

Prezo: Pt. 1,50 (Sm 0.600)

**PRAKTIKA TEMSLOSILO
ESPERANTA**

POR

Ĉiuj Landoj

DE

Julio Mangada Rosenörn

Hispana Infanteria Kapitano

Prezo: Pt. 1.00 (Sm 0.400)

MADRID

Presejo Pasaje del Comercio, 8

1916

0032

PRAKTIKA TEMSLOSILO
ESPERANTA

FOR

Ĉiuj Landoj

DE

Julio Mangada Rosenörn

Hispana Infanteria Kapitano

Prezo: Pt. 1.00 (Sm 0.400)

MADRID

Presejo Pasaje del Comercio, 8

1916

Federación Española de Esperanto
Hispana Esperanto - Federacio

Rodriguez San Pedro 13 - 3º - 7, E-28016 MADRID
Tel. +34 - (91) - 4468079

Federación Española de Esperanto
Hispana Esperanto - Federacio

Rodriguez San Pedro 13 - 3º - 7, E-28016 MADRID
Tel. +34 - (91) - 4468079

ANTAŬPAROLO

Post kelkaj esperantaj kursoj mi konstatis, ke la plej rapida metodo instrui esperanton estas kutimigi de la unua momento la lernantojn *aŭdi*, *kompreni* kaj *paroli* nian karan lingvon; tial mi verkis ĉi tiun temslosilon kaj mi instruas esperanton laŭ la metodo, kiun ĝi montras, uzante malmultajn nacilingvajn parolojn, kaj helpante la lernantojn trovi la signifojn naciajn per mimiko, grafikajoj, desegnoj, objektoj k. c. Gramatikajn regulojn mi klarigas samtempe kaj iom post iom, sed oni devas rekomendi al la lernantoj studi tre bone kaj parkere prefiksojn, sufiksojn kaj simplajn vortojn, kaj iomete, ĝeneralajn ideojn pri gramatiko.

Jen elmontrita la kaŭzo, kiu decidis min eldoni ĉi tiun verketon.

UNUA PARTO

UNUA TEMO.—*La Sabato*

Profesoro diras:

Mi iras tra la strato Alcalá
Sur ĝia dekstra trotuaro.
Baldan mi renkontas amikon.
Mi haltas kaj li ankaŭ.
Mi salutas lin, kaj li min.
Mi premas lian manon.
Mi diras: Kiel vi fartas?
Li respondas: Bone, kaj vi?
Mi respondas: Mi ankau bone.
Ni interparolas iom.
Ni adiaŭas unu la alian.
Mi diras: Fartu bone, ĝis revido.
Li respondas al mi: Adiaŭ, fartu
bone.
La amiko estas malsana.
Li amiko fartas malbone.
Li respondas: Mi nun fartas
malbone.
Post interparolado, mi adiaŭas
lin.
Dirante: Resaniĝu baldaŭ.
Li diras: Dankon, fartu bone.

Profesoro demandas:

Tra kiu strato mi iras?
Sur kiu trotuaro?
Kiom mi renkontas baldan?
Ĉu mi kaj li haltas?
Ĉu ni salutas nin reciproke?
Kion mi premas?
Kiel mi diras?
Kiel li respondas?
Kiom da tempo ni interparolas?
Ĉu ni adiaŭas unu la alian?
Kiom mi diras?
Kion li respondas al mi?
Ĉu la amiko estas malsana?
Ĉu la amiko fartas malbone?
Kion li respondas?
Ĉu postinterparolado, mi adiaŭas
lin?
Kion dirante?
Kion li diras?

Lernanto respondas:

Vi iras tra la strato Alcalá
Sur ĝia dekstra trotuaro.
Baldan vi renkontas amikon.
Jes, vi haltas kaj li ankaŭ.
Vi salutas lin, kaj li vin.
Vi premas lian manon.
Vi diras: Kiel vi fartas?
Li respondas: Bone, kaj vi?
Vi respondas: Mi ankau bone.
Vi interparolas iom da tempo.
Jes, vi adiaŭas unu la alian.
Vi diras: Fartu bone, ĝis revido.
Li respondas al vi: Adiaŭ, fartu
bone.
Jes, la amiko estas malsana.
Li amiko fartas malbone.
Li respondas: Mi nun fartas
malbone.
Post interparolado, vi adiaŭas
lin.
Dirante: Resaniĝu baldaŭ.
Li diras: Dankon, fartu bone.

DUA TEMO.—*Pri la tempo*

Profesoro diras:

Nia planedo rondiras ĉirkaŭ la suno.
 Oni nomas jaro tempon de la ĉirkaŭiro.
 Jaro konsistas el dek du monatoj. Ankaŭ el tricentesdekkvin tagoj.
 La nomoj de la monatoj estas: Januaro, Februaro, Marto, Aprilo, Majo, Junio, Julio, Aŭgusto, Septembro, Oktobro, Novembro kaj Decembro.

Estas jaroj kiuj konsistas el tricentesdekkses tagoj.
 Tri monatoj estas kvaronjaro. Ses monatoj estas duonjaro. Jaro havas kvar sezonojn.
 La du unuaj estas printempo kaj somero.
 La ceteraj estas aŭtuno kaj vintro.
 La Tero turniĝas ĉirkaŭ sia akso. Ĝi turniĝas dum unu tago.
 Dum dudekkvar horoj.
 Sep tagoj estas unu semajno. Semajno estas parto de la monato.
 Oni nomas lundo, mardo, merkredo, ĵaŭdo, vendredo, sabato kaj dimanĉo la tagojn de la semajno.

Mi scias kio estas tago.
 Tago konsistas el dudekkvar horoj.
 Hodiaŭ estas ĵaŭdo.
 Hieraŭ estis merkredo.
 Morgaŭ estos vendredo.
 Antaŭhieraŭ estis mardo.
 Postmorgaŭ estos sabato.
 Dimanĉo estas festa tago.
 Hodiaŭ estas labortago.
 Horo konsistas el sesdek minutoj.
 Minuto konsistas el sesdek sekundoj.

Profesoro demandas:

Ĉirkaŭ kio rondiras nia planedo?
 Kiel oni nomas tempon de la ĉirkaŭiro?
 El kio konsistas jaro?
 El kio ĝi konsistas ankaŭ?

Kiuj estas la nomoj de la monatoj?

Ĉu estas jaroj kiuj konsistas el tricentesdekkses tagoj?
 Kio estas kvaronjaro?
 Kio estas duonjaro?
 Kiom da sezonoj havas jaro?
 Kiuj estas la du unuaj?

Kiuj estas la ceteraj?
 Ĉirkaŭ kio turniĝas la Tero?
 Dum kiom da tempo ĝi turniĝas?
 Dum kiom da tempo?
 Kio estas semajno?
 Kio estas semajno?

Kiel oni nomas la tagojn de la semajno?

Ĉu vi scias kio estas tago?
 El kio konsistas tago?
 Kiu tago estas hodiaŭ?
 Kiu tago estis hieraŭ?
 Kiu tago estos morgaŭ?
 Kiu tago estis antaŭhieraŭ?
 Kiu tago estos postmorgaŭ?
 Ĉu dimanĉo estas festa tago?
 Ĉu hodiaŭ estas labortago?
 El kio konsistas horo?
 El kio konsistas sekundo?

Profesoro diras:

Li aldonas: Salutu vian familion.
 Poste ni dancigas nian tradon.
 Mi direktas min supren.
 Li marŝas kontraŭan direkton.
 Li marŝas kontraŭen, mal-supren.

Profesoro demandas:

Kion li aldonas?
 Kion ni dancigas poste?
 Kion ni direktas min?
 Kion li marŝas?
 Kien li marŝas?

Lernanto respondas:

Li aldonas: Salutu vian familion.
 Vi dancigas poste vian tradon.
 Vi direktas min supren.
 Li marŝas kontraŭan direkton.
 Li marŝas kontraŭen, mal-supren.

En la sekvantaj temoj mankas la respondoj, ĉar ĝi tiu temo montas la manieron, kiel oni devos procedi ĉiam.

TRIA TEMO.—*La horloĝo*

Profesoro diras:

Horloĝo estas maŝino.
 Per ĝi oni mezuras la tempon.
 Estas diversaj specojj.
 Horloĝo, kiun oni portas en la poŝo, aŭ kiun oni vidas sur la turo, estas poŝhorloĝo kaj turhorloĝo.
 Ankaŭ estas aliaj.
 Ankaŭ estas vekhorloĝo, murhorloĝo k. e.
 La maŝino moviĝas per risorto. Oni streĉas la risorton.
 Tial la maŝino funkcias.
 Horloĝo havas ciferplaton aŭ ciferdiskon.
 Ĉe la rando de la ciferdisko estas ciferoj.
 Ciferoj signifas horojn.
 Ankaŭ estas ĉe la rando streketoj aŭ linietoj.
 Streketoj montras minutojn.
 Horloĝo havas du montrilojn.
 Grandan kaj malgrandan montrilojn.
 La unua montras la minutojn.
 La alia taŭgas por montri la horojn.
 La ciferdisko havas cirkleton sube.
 La cirkleto havas montrileton.
 La montrileto montras la sekundojn.
 Jam estas la oka kaj duono.
 Aŭ duono de la naŭa.
 Estas kvarono antaŭ la naŭa.
 Estas dekdu minutoj antaŭ la naŭa.

Profesoro demandas:

Kio estas horloĝo?
 Kion oni mezuras per ĝi?
 Ĉu estas diversaj specojj?
 Kiel oni nomas horloĝon, kiun oni portas en la poŝo, aŭ kiun oni vidas sur la turo?
 Ĉu ankaŭ estas aliaj?
 Ĉu ankaŭ estas vekhorloĝo, murhorloĝo?
 Kiel la maŝino moviĝas?
 Ĉu oni streĉas la risorton?
 Kial la maŝino funkcias?
 Kion havas horloĝo?
 Ĉu estas ciferoj ĉe la rando de la ciferdisko?
 Kion signifas ciferoj?
 Ankaŭ estas ĉe la rando streketoj aŭ linietoj?
 Kion montras streketoj?
 Kiom da montriloj havas horloĝo?
 Ĉu grandan kaj malgrandan?
 Kion montras la unua?
 Por kio taŭgas la alia?
 Ĉu havas sube cirkleton la ciferdisko?
 Kion havas la cirkleto?
 Kion montras la montrileto?
 Kioma horo estas?
 Kioma horo estas?
 Kioma horo estas?
 Kioma horo estas?

KVARA TEMO.—*Pri fumado*

Profesoro diras:

Vi deziras fumi.
 Vi elprenas tabakujon el via poŝo.
 Vi deprenas ĝian kovrilon.
 Vi malfermas tabakujon.
 Vi elprenas el ĝi fumpaperetojn.
 Vi subtenas folieton kaj kovrilon per via maldekstra mano.
 Vi ŝutas tabakon sur la maldekstran manplaton.
 Poste vi fermas la tabakujon.
 Vi enpoŝigas ĝin.
 Vi ŝutas la tabakon sur la folieton.
 Vi envolvas la tabakon per la folieto.
 Vi malsekiĝas bordon de la folieto por alĝui ĝin, kaj eviti, ke la cigaredo disigu.
 Vi faldas unu el ambaŭ ekstremoj de la cigaredo.
 Vi subtenas la cigaredon per la lipoj.
 Vi elprenas skatolon kun alumetoj.
 Vi prenas alumeton, kies flamiĝeman ekstremon vi frotas.
 La flamiĝema ekstremo flamiĝas kaj la alumeto ekbruligas.
 La alumeto brulas, kaj vi alproksimigas ĝin brulanta al la pinto de la cigaredo, dum vi suĉas ĉi tiun.
 Vi, tiel, ekbruligas la cigaredon.
 Vi enspiras la fumon, kiun vi poste elspiras.
 Vi estingas la alumeton, jetante ĝin sur la plankon.
 Ankaŭ oni uzas bruligilon, anstataŭ alumeto, multfoje ĝi estas aŭtomata.

Profesoro demandas:

Ĉu vi deziras fumi?
 El kie vi elprenas tabakujon?
 Kion vi deprenas?
 Kion vi malfermas?
 Kion vi elprenas el ĝi?
 Kion vi subtenas kaj per kio vi ĝin subtenas?
 Sur kie vi ŝutas tabakon?
 Ĉu vi fermas poste la tabakujon?
 Ĉu vi enpoŝigas ĝin?
 Ĉu vi ŝutas la tabakon sur la folieton?
 Per kio vi envolvas la tabakon?
 Kial kaj por kio vi malsekiĝas la bordon de la folieto?
 Kion vi faldas?
 Kiel vi subtenas la cigaredon?
 Ĉu vi elprenas skatolon kun alumetoj?
 Kion vi prenas, kaj kion vi frotas?
 Kio flamiĝas, kaj kio ekbruligas?
 Ĉu la alumeto brulas, kaj ĉu vi alproksimigas ĝin brulanta al la pinto de la cigaredo, dum vi suĉas ĉi tiun?
 Ĉu vi, tiel, ekbruligas la cigaredon?
 Ĉu vi enspiras la fumon, kiun vi poste elspiras?
 Kiel vi estingas la alumeton?
 Kion oni uzas anstataŭ alumeto?

Profesoro diras:

Oni premas risorton de aŭtomata bruligilo, ĝia kovrilo saltas kaj fajreroj ekbruligas meĉon trempitan el benzino.

Post kiam oni ekbruligis la cigaredon, oni estingas la flamon de la meĉo per blovo, kaj oni fermas la bruligilon.

Oni povas fumi cigaredojn, kiujn oni povas aĉeti jam faritaj.

Ankaŭ cigaron aŭ tabakon per pipo. Oni povas enmeti cigaredojn en cigaredujojn, kaj por fumi ilin oni povas uzi cigaredingon.

Profesoro demandas:

Kiel oni ekbruligas aŭtomatan bruligilon?

Kiel oni estingas la bruligilon, kaj kion oni faras poste?

Ĉu oni povas fumi cigaredojn, kiujn oni povas aĉeti jam faritaj?

Kion ankaŭ oni povas fumi?

Kien oni povas enmeti cigaredojn, kaj kion oni povas uzi por fumi ilin?

La sekvantaj temoj nur montras la frazojn, *kiujn diras la profesoro*, ĉi tiu faros la demandojn, kaj la lernantoj la respondojn kiel montratas la unua temo.

KVINA TEMO.—*Korespondado*

Mia amiko havas korespondanton kaj korespondantinon.—Li de antaŭlonge korespondadas kun siaj geamikoj.—Ili interŝanĝas ilustritajn poŝtkartojn.—De tempo al tempo li skribas leteron.—Kaj iam li skribas per kraĵono.—Sed ĝenerale li skribas per inko.—Fojojn li uzas verdan inkon.—Hodiaŭ li skribas leteron al amikino.—Li elprenas paperon kaj koverton el tirkesto de la skribtablo, kaj metas ilin sur la paperujon.—Li trempas la plumon kaj skribas adreson sur la koverton.—Li ekskribas, unue la daton.—Li datumas la leteron.—Li redaktas la leteron.—Fine, li subskribas ĝin, kaj sekigas la skribaĵon per sorbapapero.—Poste li faldas la leteron, kaj ĝin enmetas en la koverton.—Per peniko akvotrempita li malsekigas gumon de la rando de la koverto.—Farinte tion, li alpremas la randon glufermante tiel la leteron.—En la poŝtofcicejo li afrankas la leteron per poŝtmarkoj.—Tiam li jetas ĝin en la leterkeston de la poŝtofcicejo.—La poŝtmarkoj estas diversprezaj.—Certe la amikino ricevos la leteron.—Kiam la amikino ricevos la leteron, ŝi disŝiros la koverton, ŝi eltiros, malfaldos kaj legos ĝin, kaj ŝi ĝojos pro la novaĵoj esprimataj de la amiko.—Vi ne devas meti neafrankitan leteron en poŝtofcicejo, ĉar tiam ricevonto pagos la punafrankon.—Ankaŭ ne utiligu uzitan poŝtmarkon, ĉar pro tio oni monpunos vin.—Per poŝtofcicejoj ankaŭ oni povas sendi monon kien ajn.—Estas poŝta ĝiro, oportuna kaj malkara rimedo por tiu afero.—Tiu poŝta ĝiro preskaŭ estas internacia.

SESA TEMO.—*En kafejo*

Kelkaj amikoj eliras kune el fabriko.—Unu el ili diras al ceteraj.—Morgaŭ estos dimanĉo; tial ni kunvenos en la kafejo aŭ bierejo, kiel kutime, laŭ via deziro.—Unu el la ceteraj esprimas sian deziron, dirante: estas preferinde kunveni en la kutima kafejo, ĉar en ĝi oni servas ankaŭ bieron eĉ manĝaĵojn, kiel en restoracio.—Ĉiuj konsentas pri la propono de la lasta.—La dimanĉon posttagmeze ĉiuj rendevuas.—Ni renkontas ilin sidantajn ĉirkaŭ tablo.—Unu el ili gaje diras: Sinjoroj,

(S-roj), mi invitas vin, ĉar mi havis grandan ŝancon, tial ke mi heredis de nekoniĝita parenco, kiu ĵus mortis en Ameriko. — Ĉiuj miras pro tio, kaj unu el ili diras: tial ni devas gratuli vin anstataŭ kondolenci. — La gratulito vokas kelneron per manklako, kaj dum la kelnero estas akuranta, li demandas al siaj amikoj kion ili ŝatas manĝi kaj trinki. — Iu diras: mi trinkos kafon kun lakto. — Alia diras: mi nur nigran kafon. — Alia: mi preferas glason da biero. — Alia: mi ŝatas laktoglaciaĵon. — Alia: mi citronglaciaĵon. — Alia: mi soifas, tial mi trinkos refreŝigan siropon el groso. — Alia: mi gustumos ĉokoladon kun biskvito. — Tri ceteraj: ni trinkos pokaletojn da rumo, konjako kaj brando. — La invitanto mendas ĉe la alvenanta kelnero la trinkaĵojn. — La kelnero revenas kunportante ĉion sur granda pleto, kiun li metas sur la marmortablon, kaj li disdonas trinkaĵojn. — Tiuj, kiuj trinkas kafon kun lakto kaj nigran kafon, ĵetas sukerpecojn en la trinkaĵojn por dolĉigi ilin. — Ili agitas kaj gustumas la trinkaĵojn. — Kiuj manĝas la glaciaĵojn ilin sorbas per pajlo. — La ĉokoladon oni manĝas trempante en ĝin biskvitojn. — La ceteraj trinkas siajn trinkaĵojn iom post iom. — Dum la trinkado ili parolas pri diversaj aferoj, kaj samtempe muzikistaro amuzas ilin. — Tamen, loteria vendisto ĝenas ilin, ĉar li obstine volas vendi lotbileton dirante: «ĉetu ĉi tiun lotbileton, mi lavas feliĉon». — Ili ĝentile petas lin, ke li foriru, sed kiam li foriras alvenas ĵurnalvendisto, ekkriante: «terura katastrofo!». — Ili aĉetas ĵurnalojn, kiujn ili tralegas. — Post la legado, kiu ĉagrenas ĉiujn, ili komentarias la kaŭzon de la katastrofo, kies viktimojn oni kompatas. — La invitinto ree vokas la kelneron, kaj diras al li: «faru la kalkulon». — La kelnero faras la kalkulon, kaj unu el la ĉeestantoj intencas pagi, sed la invitinto malpermesas tion, ĉar li invitis, kaj tial li rajtas pagi. — Li pagas kaj donas trinkejon por la kelnero.

SEPA TEMO. — Ĉeesti teatron prezentadon

Je la vespero, elirinte el la kafejo, ili iras en teatron. — Alveninte al la biletvendejo, ili diskutas pri la lokoj kies biletojn ili devos aĉeti, ĉu loĝiton, ĉu apogseĝojn, aŭ seĝojn de amfiteatro. — Ili fine decidis aĉeti apogseĝojn de unua vico, apud

la orkestrejo. — Iu demandas la koston de la bileto, sed ĉar neniu scias ĝin, alia legas la prezojn notitajn sur la afiŝo. — Ĉiu elpoŝigas sian monujon, malfermas ĝin, elprenas el ĝi la monon kaj pagas al la biletvendisto la bileton. — Enirante en la teatron, ili prezentas la biletojn al portisto, kiu forŝiras de ĝi la kuponon. — Ili eniras en la salonon, iras al siaj apogseĝoj, kaj lokumas ilin teatroficiisto. — Ili sidigas kaj atendas, ĝis oni levas la kurtenon kaj komencas la prezentadon. — Ĵus la orkestro ekludis. — Tre klare oni aŭdas sonorajn de harpo. — Klarnetoj, hobojoj, trumpetoj, flutoj, violonoj, violonĉeloj, liro, tamburoj, piano kaj aliaj muzikaj instrumentoj miksas harmonie la akordojn, kaj rezultas rava valso. — Ili diskutas pri muzikaj motivoj. — Oni aŭdas demandojn de unu el ili: ĉu vi ŝatas operon aŭ opereton? ĉu vi preferas dramon aŭ komedion? — Ni aŭskultu la opiniojn. — Mi juĝas operon inda je nia atento — diras unu el ili. — La opereto estas amuziga — opinias alia. — La dramo, kaj super ĉio la tragedio, tro kortuŝas ĉe terurigas — diras alia. — La komedio preskaŭ ĉiam, tiom pli se ĝi estas sprita, interesas, gajigas, kaj tial oni pasigas agrable la tempon, kaj krom tio instruas — diras alia. — Jes, vi estas prava, mi preferas pli ridi, ol plori; pli amuziĝi, ol kortuŝiĝi — ekkrias alia. — Oni levas la kurtenon kaj aperas la scenejo, kies kulisoj kaj scencentraĵoj estas belaj. — Tre bone ludis opereton la aktoroj, kiuj kantis bone kaj ridigis niajn konatojn. — La aktoroj sin karakterizis sufiĉe bone. — Je la noktomezo niaj konatoj eliris el la teatro kaj sin direktis en siajn hejmojn.

OKA TEMO. — Ekskurso al la marbordo

Kelkaj amikoj projektis kaj organizis vojaĝon, viziton al norda marborda urbo. — Je la morgaŭa tagiĝo ili forveturos. — De tre frue ili preparas, arangas kaj pretigas siajn valizojn kaj pakajojn. — Ili alvenas al stacidomo per aŭtomobilo, fiakro, omnibuso kaj tramvojo. — Ili eniras en la stacidomon kaj petas je kasisto biletojn de tria klaso por la rapida vagonaro en urbon.... — Ili jam tenas siajn biletojn, kaj portistoj prenis valizojn kaj pakajojn. — Ĉiuj marŝas al la perono, sed antaŭ ol eniri oficiisto devigas la vojaĝantojn prezenti la biletojn, kiujn

tiu trapikas kaj redonas al ili. — Ili eniras en la perono, iras en la pretigitan vagonaron kaj okupas kupeon de vagono, kaj la portistoj metas la valizojn kaj pakajojn en difinitajn lokojn. — Subite oni aŭdas fajflon, kaj tuj akran, longan fajfadon de la lokomotivo kaj samtempe la bruon, kiun kaŭzas la eliranta vaporo. — La vaporo movas mekanismon de la lokomotivo, la mekanismo rulas la radojn de la lokomotivo, kiu trenas la vagonojn. — La vagonaro ekveturas. — Baldaŭ la vagonaro trairas belan kamparon. — La vagonaro trairas laŭlonge belan valon. — La valo mirigas la vojaĝantojn. — Ĝi estas kvazaŭ belega kaj grandega parko kun vasta kaj verda tapiŝo. — Vilaĝoj, urbetoj, fabrikoj, arbaroj, fruktoĝardenoj, ĝardenoj kun villoj nuancas tiun tapiŝon, kiu ravas la rigardantojn. — Ĉarma kaj trankvila, kvankam larĝa kaj profunda rivero, sur kiu oni vidas flosi barkojn, fluas tra la valo. — La rivero disdonas sian akvon per multenombraj kanaloj, al industriejoj kies maŝinojn ĝi movas, kaj ankaŭ per ĝia akvo oni surverŝas la kulturitajn fruktoĝardenojn kaj ceteron de la kamparo. — Estas tagmezo kaj la vojaĝantoj sin preparas por tagmanĝi en la restoracia vagono, aŭ en la kupeo mem siajn kunportatajn manĝaĵojn. — La vagonaro alvenas al la piedo de altega montaro. — La fervojo supreniras zigzage sur la deklivo. — De la mezo de la krutaĵo la vidaĵo estas belega: oni rigardas suben la belan valon kaj ĉarman riveron kvazaŭ arĝentan serpenton; supren, densajn arbarojn, kaj sur la pintoj de montoj, eternajn neĝojn. — Oni povas rigardi grandan akvofalon, kiun formas la akvo devenanta el fandita neĝo. — Ju pli oni supreniras, des pli oni sentas malvarmon pro la proksimeco al la neĝoj. — La suno jam subiras, kaj rapide noktigas, ĉar la vespera krepusko estas mallongedaŭra. — La vagonaro alvenas al tunelo. — Ĝi pasas sub la monto kaj preteriras la alian krutaĵon, deklivon. — Niaj konatoj malsatas, kaj ili sin preparas vespermanĝi en la restoracia vagono.

NAŬA TEMO. — *Vespermanĝo en la restoracia vagono*

Jen la vojaĝantoj sidantaj ĉirkaŭ la tabloj. — Puraj tablotukoj kovras la tablojn. — Sur ĉiu kuŝas teleroj, tranĉiloj, forkoj,

kuleroj, pokaloj, glasoj, buŝtukoj, botelo da akvo, salujoj, spicujoj, bulkoj, kaj en la centro listo de manĝaĵoj. — Jen la listo, la menuo:

Buljono

Supo el rizo.	Trutoj stufitaj.	Stufajo de ŝafido.
» » fabo.	Sardeloj frititaj.	Rostitalumbajo de bovino
» » lento.	Gado kuirita.	Fritita kotoleto de porko.
» » pizo.	Salmo rostita.	Rostajo de bovino.
» » fazeolo	Merlango kun saŭco.	Bifsteko kun terpomoj.

Ovajoj, ŝinko, kolbasoj, butero, olivoj.

Salatoj: laktuko, celerio.

Desertoj: diversaj fromaĝoj, migdaloj, persikoj prunoj, piroj, pomoj, konfitaĵoj, kukoj.

Biero, vinoj kaj likvoroj diversaj, kafo kaj teo.

La vojaĝantoj elektas tion, kion ili pli ŝatas kaj petas porciojn kaj botelojn da vino kaj biero. — Ĉiuj vespermanĝas sufiĉe kaj revenas en siajn kupeojn. — La plimulto sin pretigas ripozi kiel eble plej bone, kiel eble plej komforte, kaj tial ke la vetero estas iom malvarma, iuj malvolvas la manpakajojn elprenante el ili lanajn kobrilojn per kiuj ili ŝin kovras. — Baldaŭ iuj dormas, kelkaj eĉ ronkas kaj eble iu sonĝas.

DEKA TEMO. — *Alveno al marborda urbo*

Je la kvara matene, revizoro iras de kupeo en kupeon. — Li petas la fervojbiletojn, sed ĉar multaj vojaĝantoj dormas, li estas devigata veki ilin. — Li tuŝas gentile la ŝultrojn de la dormantoj, kaj fojon li frapetas ronkanton por veki lin, dirante samtempe: «Pardonu Sinjoro (S-ro.), bonvolu doni al mi la bileton». — Li anoncas al la vojaĝantoj la tujan alvenon. — Ĉiuj sin preparas forlasi la vagonaron. — La lokomotivo fajfas kaj tuj la vagonaro haltas. — La grupo de amikoj, kiun ni konas, donas la valizojn kaj pakajojn al portistoj. — Ili eliras el stacio kaj supreniras en aŭtomobilon de la «Universala Hotelo», dum la portistoj metas la valizojn kaj pakajojn sur ŝarĝaŭtomobilon de la sama hotelo. — Ili pagas al la portistoj. — La aŭtomobilo enkondukas ilin en la hotelon. — En la ves-

tiblo de la hotelo, ĉe la sojlo de la pordo, atendas la mastro, kiu diras al ili bonvenon.—Oficisto registras iliajn nomojn en la hotela registrolibro.—Servisto gvidas ilin por montri al ili ĉambrojn.—Ili supreniras ŝtuparon ĝis la ĉefetaĝo, kaj tra vasta koridoro la servisto montras al niaj konatoj komfortajn ĉambrojn bone meblitajn, eĉ lukse, kun balkonoj al la strato.—La koridoro estas ampleksa kaj ĝin aerumas vastega korto per fenestroj.—En ĉiu ĉambro estas ŝranko, apogseĝo, seĝo, tualeta tablo kun lavovazo kaj kruĉo, spegulo, noktotablo, glaso kaj botelo da akvo, bona lito kun molaj matracoj kaj kapkusenoj, kaj puraj litotukoj, kurtenoj, pendigiloj, elektraj lampoj sur la muro kaj pendantaj de la plafono, kaj tapiŝo sur la planko.—Ĝi estas bona hotelo kun kvin etaĝoj krom subtegmenta etaĝo aŭ mansardo, kaj ampleksa teraso.—En la teretaĝo oni trovas la manĝejon, kaj apartajn salonojn por legi, skribi kaj studi; por fumi; por ludi bilardon, ŝakon aŭ kartojn; por koncerti kaj danci.—En la subteretaĝo niaj konatoj vizitas la kuirejon kaj provizejon.—En la kuirejo ili rimarkas benkojn, kaserolojn, kaldronojn, potojn, kestojn, patojn, korb-ojn, barelojn, sitelojn, sakojn, pladojn, pletojn, telerojn, tasojn, funelojn, k. c.—Ankaŭ estas tie forno.—La forno, fajrujo, kaj kamentuboj estas feraj kaj brilantaj pro delikata pureco.—La estro de la kuirstoj kaj kuirstinoj estas grasa blonda viro, tre simpatia, kiu viglas kaj zorgas atente pri ĉio.—Niaj konatoj ŝereas pri lia pozo, ĉar li gravigas sian postenon.—Ankaŭ ili vizitas la banejon.—La necesejoj estas higienaj.

DEKUNUA TEMO.—*Ili vizitas la urbon*

La pavimo de la stratoj, kiuj estas tre ampleksaj, estas bonega.—La urbo havas kvartalon aristokratan, kie staras belaj kaj artaj arkitekturaĵoj.—Laŭ ĉio oni rimarkas, ke la urbo estas progresema.—Ĝi posedas bonajn retojn de telegrafo, telefono, tramo, kanalo, kaj por disdoni puran akvon el grandaj kaj higienaj akvujoj provizataj de bonaj filtroj.—Oni trovas en ĝi ĉiujn signojn de la civilizacio: palacojn, monumentojn, muzeojn, statuojn, vastajn placojn, ĝardenojn, promenejojn, parkojn, kies belaj plantoj kun floroj kaj foliplenaj arboj ornamas ilin kaj parfumas la aeron.

Ne mankas komfortaj kluboj, kazinoj, teatroj, cirkoj, gastejoj; potencaj financaj firmoj, bankoj, borso; lernejoj, institutoj, kolegioj, universitato, akademioj; kasernoj, preĝejoj, temploj, katedralo, juĝejoj; gravaj industriejoj, fabrikejoj, magazenoj, bazaroj, butikoj, apotekoj, haloj; hospitaloj, kampoj, arenoj por ĉiaj sportoj.

Ĝi havas belan marbordon kun banejoj, kaj tre vastan kaj gravan havenon kun grandaj dokoj kaj havenkajoj. Ekstere, sur altajeto, oni rimarkas masivan ŝtonan konstruaĵon kun fortaj kradoj en la fenestroj de ĝia fasado; ĝia aspekto timigas: ĝi estas karceroj, kies pordoj estas feraj kun fortaj seruroj kaj rigliloj por ŝlosi la ĉelojn de la malliberigitoj.

Apud la urbo sur monteto oni konstruas artan palacon. Ĝi ŝajnas formikejo pro la granda nombro da laboristoj, kiuj tie laboras fervore. Oni permesas al rajtigataj personoj viziti la konstruaĵon eĉ inspekti detalojn, ili povas vidi: masonistojn, kiuj starigas murojn el brikoj, ŝtonoj, cemento, kalko kaj gipso; ĉarpentistojn, kiuj hakas, segas kaj rabotas la lignaĵojn; meĥanikistojn, kiuj starigas feran trabojn; skulptistojn, kiuj skulptas, gravuras kaj ĉizas la lignon kaj marmoron; pentristojn, kiuj pentras ĉambrojn, k. c.

Rigardante de tiu monteto niaj konatuloj admiras la belan ĉirkaŭaĵon kaj belajn vidaĵojn, kiuj allogas kaj plezurigas ilin.

DEKDUA TEMO.—*Ili vizitas ŝipon en la haveno*

Promenante sur havenkajo, unu el niaj konatoj sentas bateton sur sian dekstran ŝultron. Li turniĝas kaj sin trovas antaŭ amiko sia, kiu estas maristo.—Ili brakpremas kaj demandas sin reciproke.—La maristo diras: «mi komandas grandan vaporsipon, kiu ankrigis antaŭ tri tagoj, kaj hodiaŭ oni flnos ŝargi komercaĵojn kaj akcepti pasaĝerojn, kaj morgaŭ je la naŭa matene ni ekveturos. Mi invitas vin kaj viajn amikojn akompani min kaj viziti mian ŝipon. Vidu ĝin en la centro de la haveno. En mia kajuto ni trinkos vinon de Jerez kaj ni toastos je nia feliĉa rekontiĝo kaj sano». Ĉiuj akceptas la proponon de la ŝipestro.

Ili ekiras al enŝipigejo, kie atendas la ŝipestron ŝalupo. Ĉiuj

enŝipigas kaj sidigas apud la ŝipestro, kiu prenas la timonon kaj ordonas remi al la remistoj, kiuj remas kaj ŝovas la ŝalupon tra la trunkvila kaj verd-blua supraĵo de la haveno: la remiloj ritme plaŭdas la akvojn. La ŝalupo alvenas al flanko de la ŝipo kie estas ŝtuparo. Ĉiuj supreniras sur la ferdekon, kaj niaj konatoj miras ĉar la ŝipo ŝajnas naĝanta aŭ flosanta frenezulejo. Ĉie amaso da maristoj kaj personoj okupitaj; freneze laborantaj.

Sur la ĉefa ferdeko estas aliaj du ferdekoj, kiel duetaĝa domo kun multaj komfortaj kajutoj kaj salonoj por ludi, danci, fumi, legi, manĝi kaj amuziĝi per bilardo, ŝako k. c. Sur la ponto staras la ĉambreto de la piloto, kaj poste, du grandaj kamentuboj. En la ĉefa ferdeko oni rigardas gruojn, ŝnuregojn, ĉenojn, kablojn, boatojn, vaporŝalupon, kaj kvar graciajn mastojn levigantajn kontraŭ la ĉielo kun iliaj vergoj, ŝnurajoj, veloj kaj ŝnurŝtuparoj, de kies pintoj pendas flagetoj, kiujn la venteto ondigas; en la balustrado pretigitajn naĝilojn: en la flanko de la ŝipantaŭo ankron; en la ŝipposto timonon, kaj de tiu loko, se oni sin klinas eksteren, super la maran supraĵon, tra la kvietaj akvoj, du ŝraŭbojn aŭ helicojn, kiuj antaŭenpuŝas tiel grandan flosantan urbon. En la internaĵo oni trovas kelojn, provizejojn, en kiuj ankaŭ oni konservas la viandon per glacio, maŝinhalon, veraj inferoj pro la varmo kaj bruo, kie laboras maŝinistoj kaj ŝajne negroj, diabloj, kiuj hejtas la fajrejojn de la maŝinoj. Ankaŭ la ŝipestro montris al niaj amikoj senfadenan telegrafan stacion kaj bone provizitan malsanulejon.

Ĉiuj kunvenas en la kajuto de la ŝipestro, kiu malŝtopas botelojn da jereza vino. Dum ili trinkas, la kapitano kuraĝigas la vizitantojn fari marekskurson, por ke ili profitu la okazon, ĉar la ŝipo post du tagoj albordigos al proksima haveno, el kie per vagonaro, ili revenos tuj.—Ili akceptas kaj dankas la ŝipestron.

DEKTRIA TEMO.—*Marekskurso*

Je la oka matene niaj konatoj enŝipigas kaj la ŝipestro akceptas ilin gasteme, kaj montras al ili iliajn kajutojn. Kvaronon antaŭ la naŭa la ankroleviloj funkcias kaj malmulte da tempo

poste ekfunkcias la helicoj, ili atencas la kvietecon de la akvo, kiu, kiel kolerigita, ĵetas, verŝas en la ŝipon sian blankan ŝaumon kvazaŭ ĝi estu ofendo: ŝajnas ke la maro kraĉas.—Oni aŭdas la bruon de la ankromaŝinleviloj.—La ŝipo tremas, tremegas, kaj turniĝas ĉar la piloto celas, manovrante la timonon, direkti la ŝipantaŭon en la eniron de la haveno, kaj kiam li tion atingas, la ŝipo antaŭeniras, la ŝipantaŭo majeste fendas la maron kaj la helicoj lasas post la ŝipo blankan ŝaŭman vojon, ŝipiran postsignon.—Bela estas la marveturo dum la tago ĉar la ŝipo apenaŭ balanciĝas kaj tial oni ne riskas suferi marmalsanon. Agrable oni pasigas la tempon kaj, iom malfrue, marvojaĝantoj enliĝigas: nur maldormas la maristoj, kiuj viglas atente kaj direktas la ŝipon.

Frumatene, je la tagiĝo, la ŝipestro surprizas niajn konatojn starantajn sur la ferdeko por rigardi la aperon de la reĝa astro kaj ĝui la belan impreson de la naskiĝanta fajra disko en la horizonto.

Ĉiuj matenmanĝas; la ŝipvivo komenciĝas. Feliĉe la tempo pasas. En la horizonto, kontraŭ ni, aperas nigra nubeto, kiu rapide pligrandiĝas kaj venas en la ŝipon. La subpiloto, maljuna sed sperta marlupo, kiu staras apud la ŝipestro, grumblas dum li studas la nubojn, kiuj sin etendas sub la blua ĉielarkaĵo, kaj li murmuris al la ŝipestro: oni havos dancon. Efektive, post ne longa tempo, fortega vento ekmoviĝas, ĝi agitas la antaŭe trankvilan supraĵon de la maro, kaj frapas la ŝipon, kiu komencas balanciĝi terure. La ventego siblas; la mastoj krakas; altegaj ondoj atakas la ŝipon, kiu brave disigas ilin. Mirinda kaj grandioza kvankam terura spektaklo!

Subite sonas fajfilo, kaj oni aŭdas la potencon voĉon de la ŝipestro, kiu ordonas de la ponto. La maristoj kuras ĉien, kaj kelkaj el ili kun oficiroj preparas vaporŝalupon kaj boatojn, delasas ilin en la furiozan supraĵon kaj enŝipiĝas. Kio okazas? Ĉu estas danĝero? Ĉiuj demandas; ĉiuj ekkrias. La ŝipo ŝanĝas la direkton laŭ la ordonoj de la ŝipestro. Fine, oni divenas la okazantaĵon: alia ŝipo estas en grava danĝero, ĝi ekdronas kaj sia ŝipanaro riskas perei, droni. Jam oni vidas la malbonsortan ŝipon, ĝi estas velŝipo, sed ĉu fregato, korveto aŭ jahto? Malfacile estas rekoni tion, ĉar la ciklono eligis el ĝi la mastojn.

La savboatoj kuraĝe antaŭeniras al la malbonsorta velŝipo: oni vidas ilin supreniri kaj malsupreniri akvomontojn kaj fali en abismojn, aperi kaj malaperi. Ili alvenas al la pereanta ŝipo, kaj oni rigardas, ke maristo de ĝi, preskaŭ nuda, sin jetas en la maron kaj naĝas pene tenante ĝin. Savonto trafas lin per ŝnuro, kiun kaptas la naĝanto, kiu saltas portante kablon sur la vaporŝalupo. Oni ligas la kablon kaj per ĝi glitas la mal-feliĉaj ŝipanoj, kiuj enŝipiĝas en la savboatoj. Sed la danĝero ankoraŭ ne finiĝis, ili devas veni en la ŝipon. Kian grandan oferemon postulas la marvivo!

Feliĉe, jen sur la ferdeko savintoj kaj savitoj. La vojaĝantaro gratulas la savintojn kaj premias iliajn klopodojn kaj penojn per huraoj kaj aplaŭdoj, kaj zorgas la savitojn ameme.

La uragano daŭras kaj daŭriĝas la malbonan kaj danĝeran staton de la maro, sed spite ĉio, la vaporŝipo sin defendas brave kaj ĝi jetas ankrtojn en la haveno, kiu estas limo de la vojaĝo de niaj konatoj, kie ili elŝipiĝas, same kiel la ŝipano de la fundirinta velŝipo. Niaj konatoj dankas kaj adiaŭas la ŝipestron.

DUA PARTO

La familio

Mi konas riĉan familion simpatian, kiu estas multenombra kaj kiu loĝas en eleganta domo de centra strato en nia ĉefurbo.—La familio konsistas el gepatroj, du filoj kaj tri filinoj, sed ankaŭ loĝas kun ili la patrino de la edzino kaj frato de la edzo, kiu estas fraŭlo.—La edzo multe amas sian bopatrinojn, kaj la edzino sian bofraton. La avino amas pli la nepojn, ol la nepinojn; la onklo, kontraŭe, pli la nevinojn, ol la nevojn.—La feliĉo regas ĉi tiun familion.—La malplejaĝa el la gefiloj estas junulo deksepjara.—La junuloj estas nomataj Johano kaj Petro, la junulinoj Mario, Jozefino kaj Ludovikino.—Ili estas simpatiaj, gajaj kaj kleraj geknaboj.—Jozefino, bela kaj gracia, estas fianĉino de najbaro, kiu estas ingeniero.—La kvin ge-

fratoj dorlotas la avinon kaj la onklon.—La edzo havas alian fraton, kiu estas vidvo kaj havas du ŝercemajn filinojn, tiel belaj kiel siaj kuzinoj.—Ĉi tiu familio akceptas ĉiujande vespere parencojn kaj amikojn.—Ĉi tiu tago, ĉiu semajne, la parencoj kaj amikoj rendevuas en ĉi tiu eleganta domo, kun salonoj lukse kaj komforte meblitaj, kie oni koncertas, dancas kaj pasigas agrable la tempon.—Vere okazas ĉiusemajne amuza kunveno, kaj la gemastroj invitas ĉiam la ĉeestantaron trinki teon kaj iam eĉ festeni.—Dum la junuloj flirtas la junulinojn, ili petolas kaj gentile kaj korekte distras unu la alian; la seriozaj personoj ĉu parolas pri literaturo, ĉu pri okazintaĵoj, ĉu komentarioj nunan politikon, aŭ ludas kartojn.

La homa korpo

La homa korpo konsistas el kapo, trunco, brakoj kaj kruroj.

En la kapo estas la kranio kaj vizaĝo. La kranio enfermas la cerbon, kaj cerbeton. La supra kaj posta parto de la kapo estas kovrita de haroj.

En la vizaĝo estas frunto, tempioj, brovoj, okuloj (kun siaj pupiloj, okulharoj, kaj palpebroj), vangoj, nazo, buŝo (interne en la buŝo estas lango, palato kaj dentaro —dentoj, ŝirdentoj, mueldentoj— troviĝantaj en la makzeloj), lipoj, oreloj, kaj mentono. La viroj havas lipharojn, vangharojn kaj barbon. La haŭto, kiu kovras la vizaĝon havas sulkojn kiam la personoj estas maljunaj, kaj multaj el ĉi tiuj posedas specialan karakteron, specialajn diferencojn, proprajn diferencojn, en la vizaĝo, kiujn oni nomas trajtoj, kaj kiam persono movas intence la vizaĝon, oni nomas tiujn movojn gestoj aŭ grimacoj, kiujn oni uzas ankaŭ por moki aŭ ofendi iun, aŭ por ridigi iun.

En la trunco oni trovas la kolon kun ĝia gorĝo kaj nuko, ŝultrojn, bruston, mamojn, ventron, umbilikon, dorson, koksojn, talion, ingvenojn, akseleojn, gluteojn.

Oni povas diri, ke la trunco estas ujo kies trajto estas formata per la spino (konsistanta el vertebroj), ripoj, klavikloj, sternumo kaj pelvo; trajto kovrata per muskoloj, kaj supraĵe per la haŭto. Ĉi tiu ujo enhavas ezofagon, koron, pulm-

ojn, renojn, hepaton, kiu sekrecias la galon, lienon, pankreason kiu sekrecias sukron, kiu estas efika por la digesto, stomakon, intestojn kaj seksajn organojn.

La koro estas la homa motoro, kies motora forto estas la sango, kiu estas arteria kaj vejna, tre ruĝa la unua, kaj malhele blua la dua. La arterioj estas kondukiloj, tuboj tra kiuj la sango iras de la koro en ĉiujn korpajn regionojn; kaj la vejnoj ankaŭ estas tuboj, tra kiuj la sango revenas en la kordon de la lokoj kie la arterioj finiĝas.

La centra parto de la nerva-cerba-spina sistemo konsistas el cerbo, cerbeto kaj bulba-mjelo aŭ encefala kolo, enhavataj en la krania kavaĵo, kaj el la mjelo enhavata en la vertebra kolono.

La brako konsistas el humero, ulmo kaj radio, manradiko mano kaj fingroj. Ne forgesu la kubuton kaj ungojn.

En la kruro estas femuro, patelo, genuo, tibikarno, peroneo, tibio, piedo, maleoloj, kalkano, plando, fingroj, kaj ungoj.

Ĉiuj ostoj formas la skeleton.

Nutraĵoj

La homo manĝas diversajn nutraĵojn, sed la plej konvenaj estas la vegetaraj kvankam oni multe estimas viandon kaj produktaĵojn de diversaj bestoj.

Fluidaj nutraĵoj: Akvo, lakto, buljono, siropo, ĉokolado, teo, kafo, oleo, suko el diversaj fruktoj, punĉo kaj kelkaj infuzaĵoj. La vino, brando, likvoro, ĝino, konjako kaj ankaŭ la biero estas danĝeraj, kvankam estas multaj personoj, kiuj opinias kontraŭe kaj trinkas tiujn trikaĵojn. Terura alkoholismo! Vojo al multaj malsanoj!

Vegetaraj nutraĵoj: || Cerealoj, legomoj, radikoj kaj tuberoj.
|| Hortikulturaj herboj.
|| Fruktoj.

Cerealoj (tiel estas nomataj ĉar oni oferis ilin al Diino *Ceres*) estas gramineaj plantoj el kiuj oni povas fabriki panon, kiu estas la ĉefa fundamento de la homa nutrado en multaj landoj. Ili estas tritiko, aveno, hordeo kaj sekalo, plie, oni konsideras duaj cerealoj aliajn gramineajn plantojn, el kiuj oni utiligas

nur la rizon kaj maizon. La greno enhavas glutenon, albumenon, sukron, magnezion, iujn salojn, kalkan fosfaton, k. e.

Oni muelas ĉi tiun grenon kaj rezultas du pulvoraj specoj: faruno kaj brano. El tritika kaj sekala faruno, oni fabrikas panon, kaj ankaŭ el maiza faruno oni fabrikas bongustan flavan panon en iuj regionoj. La aveno kaj hordeo taŭgas por nutri la bestojn, kaj de antaŭ nelonge iliaj pistitaj grajnoj aŭ farunoj, kuliritaj kun akvo, lakto aŭ buljono, estas bona nutraĵo por la homo. Per fermentado de la hordeo kaj el maldolĉaj floroj de la lupolo, oni fabrikas bieron. El riza faruno oni ne povas fabriki panon tial ke ĝi ne enhavas sufiĉan kvanton da gluteno, sed ĝia grajno estas unu el la plej ĉefaj nutraĵoj, super ĉio, por la ĥinoj kaj japanoj. En Valencio kaj Katalunlando, oni kulturigas multe la rizon.

El tritika kaj sekala faruno ankaŭ oni fabrikas pasteĉojn, kukojn, biskvitojn, kaj supo-pastojn, tiaj estas makaronoj kaj vermiĉeloj.

Legomoj estas herbaj plantoj de la legumenoza familio, kies grajnoj oni utiligas kiel nutraĵojn.

La grajnoj de tiuj legomoj enhavas legumemon anstataŭ gluteno, sed la legumeno estas pli riĉa je nitrogeno, ol la gluteno de la cerealoj kaj je plej granda proporcio, ankaŭ ceterajn substancojn de tiuj gramineaj.

La legomoj, kiuj taŭgas por la homa nutrado, estas speciale lento, fazeolo, fabo, pizo kaj kikero (garbanzo). Nur oni kulturigas la lastan en Hispanujo, Italujo kaj Meksiko.

La plantoj de *radiko* kaj *tubero* manĝeblaj, kvankam malpli nutraj, ol la antaŭaj, estas nutraĵoj pli malkaraj, kaj taŭgas por tri gravaj industrioj, kiuj elĉerpas el ili farunon kaj sukron, kaj alkoholojn per ilia fermentado.

La plantoj de karna radiko prezentas tre strangan disvolvon kiu sin rimarkigas de la nutra periodo de la planto en tiun de la reproduktado: la unua periodo finiĝas per dikiĝo de la radiko, dikiĝo, kiu komenciĝas apenaŭ la folioj atingas sufiĉan kreskadon. Pro la dikiĝo de la karna radiko, ĉi tiu estas vera tenejo enhavanta albumenon kaj sukron, el kiuj sin nutras la branĉetoj, floroj kaj fruktoj dum la dua periodo. La rapo, beto, karoto kaj napo estas la ĉefaj, kaj super ĉio la beto.

En la tuberaĵoj okazas same kiel en la antaŭaj: unue efektiviĝas folia kreskado, kaj kiam la foliaro atingas grandan kreskadon, ekkreskas la tuberoj, kies kreskado finiĝas kiam la planto fruktiĝas kaj mortas. La terpomo kaj la dolĉa terpomo (*balato* laŭ vortaro Verax) estas la ĉefaj. El la terpomo oni elĉerpas farunon kaj alkoholon; oni konfitas la dolĉan terpomon.

La beto estas la planto, kiu, krom la sukerkano, enhavas plej multe sukeron.

Hortikulturaj herboj. Kukurbacoj, solanacoj kaj liliacoj. La du unuaj donas manĝeblajn fruktojn; kaj la lastaj, manĝeblajn bulbojn. Al la unuaj apartenas melono, kiu devenas de Perujo, kies karna frukto estas tre bonodora kaj dolĉa; la akvomelono, la kukumo, kaj la kukurbo; al duaj, la tomato kaj la pimento; al triaj, bulboj kaj ajloj.

Sed hortikulturaj herboj propre, kies foliojn, trunketojn kaj branĉetojn oni uzas aŭ utiligas kiel nutraĵojn, ĉu kuiritajn, ĉu krudajn (salatoj), estas, inter aliaj, diversaj specoj de brasikoj, kaj florbrasiko, profitante la foliojn de la unuaj kaj florajn abortitajn organojn de la dua; spinaco, laktuko, dolĉa eikorio (ĉar la maldoĉa estas surogato de la kafo), celerio, artiŝoko, kardo, kaj asparago estas la ĉefaj.

Ankaŭ oni utiligas la fungojn.

Fruktoj. Banano, daktilo, orango, citrono, granato, figo, vinbero, migdalo, avelo, nukso, abrikoto, ĉerizo, pruno, persiko, piro, pomo, ribo, frago, frambo, cidonio kaj aliaj multaj taŭĝas kiel nutraĵoj. Ekzistas industrioj, kiuj eksportas ilin sekaj aŭ kun siropoj, marmeladoj, en potetoj aŭ ladaĵ skatoloj, ofte eliginte antaŭe el ili la kernojn kaj ŝelojn. El iuj el ili oni fabrikas alkoholaĵajn trinkaĵojn, kiujn multe ŝatas multaj personoj; kaj speciale, el vinbero, vinojn de Jerez, Malaga, Porto, Madera, Ĉampano, Rejno, k. c. kaj tial oni fondas novajn industriojn, kaj iuj el ĉi tiuj fondas aliajn pro la distilado de alkoholoj, likvoroj, konjakoj kaj brandoj. Fine el la vino oni fabrikas la vinagron.

El olivo oni elĉerpas oleon, per kiu en multaj landoj oni anstataŭas la buteron por la preparado de la kuiritaĵoj. La oleo ankaŭ taŭĝas por grasoŝmiri la maŝinojn kaj por la lumigado.

Ankaŭ oni elĉerpas oleon el maldoĉa migdalo, papavo, nukso, linsemo, kanabsemo, kokoso, k. c. Ĉi tiujn oleojn oni uzas kiel kuracilojn, kaj por pentri kaj lubrifiki. La plej bonajn oleojn el olivo oni fabrikas en Hispanujo (Tortosa, Katalunlando kaj Andaluzio) kaj en Italujo.

La homo ankaŭ manĝas la viandon de bovo, porko, ĉevalo, azeno, hundo, urso, cervo, kunikio, kapro, leporo, apro kaj aliaj mambestoj; viandon de koko, kolombo, fazano, meleagro, perdiko, koturno, fazano, k. c. Ankaŭ li utiligas la ovojn; viandon de granda nombro da fiŝoj, sardelo, merlango, gado, salmo, truto, angilo, k. c.; viandon de multaj moluskoj, ostro, kankro, heliko, mitulo, k. c.

El tiuj viandoj oni fabrikas konservajojn, kiujn oni enfermas en ladaĵ ujoj por la eksportado, fondante gravajn industriojn. Ankaŭ oni peklas kaj sekigas la gadon kaj ĝin eksportas ĉien, ĉar ĝi estas bona, konvena kaj malkara manĝaĵo. El la hepato de la gado oni elĉerpas fluidaĵon, gadan oleon, kiu estas kuracilo tre konata kaj rekomendinda.

La lakto de multaj mambestoj ankaŭ estas tre bona nutraĵo, kaj el bovina, ŝafina kaj kaprina lakto oni fabrikas multajn specojn de fromaĝoj, kaj el bovina lakto oni faras buteron. La lakto de kamelino estas savo de multaj karavanoj tra la dezertoj, kaj la ĉevalina lakto fermentita estas unu el ĉefaj nutraĵoj de la kaŭkaza regiono, kaj oni opinias serioze kaj fundamente, ke ĝi forigas la holeron, kaj ke la loĝantoj el tiu regiono dankas sian longedaŭran vivon al tiu nutraĵo.

La homo ankaŭ utiligas la mielon de abeloj kaj vespoj kiel nutraĵon.

Bestoj

La homo sukcesis regi ĉiujn bestojn eĉ la plej sovaĝajn. Estas iuj personoj, kiuj mirigas amasojn per siaj ludoj kun leonoj, tigroj, rampaĵoj kaj aliaj teruraj bestoj, aŭ per simioj, kiujn ili sukcesas dresi.

Al kvarmanuloj apartenas la simioj, kies ĉefaj familioj estas: *Orangutango*, vorto signifanta sovaĝan homon, kiu loĝas precipe en Java, Malaka kaj Borneo; *Gorilo*, de granda statur,

loĝanta, kiel la *ĉimpanĉo* (Konga kaj Ginea vorto), en la intertropika Afriko; malgrandaj simioj, loĝantoj de la Gibraltara ŝtonego; *tilisoj*, malgrandaj kaj tre inteligentaj, familio malmultenombra loĝanta en Ameriko; *lemuroj*, kies buŝego estas tre akra, kun lanaj haroj kaj tre longaj kruroj, kiuj permesas al ili salti multe kaj facile, kiuj loĝas en Madagaskar, Afriko kaj Molukaj insuloj, kaj tial ke ĉi tiuj simioj posedas tre subtilan flaron, oni utiligas ilin por ĉasi, ankaŭ ili estas noktaj aŭ preskaŭnoktaj. Iuj kvarmanuloj havas voston kapablan preni kaj premi.

Vesperto, hundo, kato, hieno, ermeno, mustelo, lutro, urso, lupo, leono, tigro, linko, leopardo kaj foko (marlupo kaj marleono, kiuj eliras teren propravole kaj kiam iliaj idoj mamsuĉas) estas diversaj familioj apartenantaj al la karnivoraj (karno-mangantoj).

Sciuro, rato, muso, kastoro, lepordo, kuniko kaj aliaj estas familioj de la mordetanta ordō (mordetuloj).

Elefanto, mamuto (simila je la elefanto, kiu vivis dum la komenco de la kvaternara epoko, kies fosiliajn ostojn oni trovis en la jaro 1790^a en Siberia marbordo kaŝita per glaciejoj, kaj kiam tiuj glaciejoj fandiĝis, oni trovis ĝian korpegon, kies haŭto estis kovrita de longaj kaj nigraj haroj laŭlonge la dorso, kaj de abunda ruĝa lano sur la ceteraj korpopartoj), mastodono (kies grandegan skeleton ni nur konas), hipopotamo aŭ riverĉevalo, rinocero, porko, ĉevalo, azeno kaj zebro estas familioj de la pakidermoj. La mulo, nereproduktiva besto, naskita pro kunpariĝo de ĉevalino kun azeno, ankaŭ estas pakidermo.

Oni malkaŝis antaŭ nelonge en Tendaguru (Okcidenta Afriko) skeleton de grandega besto, kaj oni nomis ĝin *Afrika Gigantosauro*, kiun oni konservas en *South Kensington Muzeo*, kaj kiun donacis la riĉulo Carnegie. *Gigantosauro Afrika* certe vivis dum la epoko de la mamuto, mastodono k. e. grandaj bestoj, kaj ĝi devas aparteni al la pakidermoj. Oni opinias ke ĝiaj emoj estis la samaj kiel tiuj de la hipopotamo. Ĝiaj ampleksoj estas 48 metroj de la kapo ĝis la ekstremo de la vosto, kaj 6 metroj 60 centimetroj ĝia staturo.

Sendentuloj konsistas el tri familioj. Al la unua apartenas

la bradipo aŭ tridaktilo, kiu sin nutras el folioj kaj loĝas en Suda Ameriko; al la dua apartenas la dazipo, kies dorso estas kovrita de skvamoza speciala kovrilo (*karapaco* laŭ vortaro Verax); la mirmekofago, kies buŝego estas tre longa kaj akra kun fadenforma lango kovrita de tre glueca salivo, kun la dorso kovrita de haroj, armita per fortaj ŭnĝoj por fosi la teron kaj serĉi formikeojn ĉar ĝi sin nutras per formikoj, ĝi ankaŭ estas loĝanto de Suda Ameriko; la manisio, kies korpo estas kovrita de skvamoj tegole aranĝitaj, kiujn formas la haroj lutitaj; la megatero, kies solan fosilian skeleton, kiun oni trovis en la apudajoj de la rivero Lujan ĉe Buenos Aires, oni konservas en la Madrida Muzeo pri Natura historio, kaj ĝi apartenas al la kvaternara epoko: la tria familio estas tiu de la monotremoj, stranga familio karakterizata ĉar ĝi havas kloakon en kiun alfluas la dika intesto kaj urina konduko, kun ungoj en la kruroj, kaj la virbestoj havas en la postaj kruroj kavajn spronegojn per kiuj ili eligas fluiddaĵon kiu devenas de glando troviĝanta en la femuro kaj pri kiu fluidaĵo oni opinias, ke ĝi estas venena; plie, ne estas certigita la ekzisto de la mamoj, nek oni konas kiel ĉi tiuj bestoj, ornitorinkoj kaj ekidnoj, sin reproduktas; ili loĝas en Nova-Holando.

Marsupialoj estas strangaj bestoj, kies idoj ne atingas en la utero la kreskadon, sed en speciala sako, kiun havas la patrinoj sur la ventro kaj kiu enfermas la mamojn. Oni citas la makropon, la kanguruon kaj la didelfon. Ĉi tiu lasta havas la piedojn kiel estas tiuj de la simioj, kaj ankaŭ premantan voston, kaj loĝas en Ameriko. La kanguruo loĝas en Nova-Holando kaj apudaj insuloj.

La kamelo, dromedaro, lamo, vikuno, mosko (kiu sekrecias tre bonodoran substancan, el kiu oni preparas parfumon), norda cervo, kapreolo, antilopo, ĉamo, ĝirafo, kapro, ŝafo kaj bovo, apartenas al la remaĉantoj, bestoj kiuj multe helpas la homojn.

La baleno, marbovino, makrocefalo kaj delfeno, kiuj loĝas en la maro, apartenas al la ketacoj, mamuloj kiuj ŝajnas esti fiŝoj.

La birdoj estas terloĝantaj kaj akvloĝantaj. Inter la unuaj estas la vulturoj (inter ili la kondoro, kiu loĝas en Ameriko);

la katarto, kiun adoris la antikvaj egiptoj), la gipateo, la falko (besto tre forta kaj facilmovna, kiu flugas rapide kaj tre alte, kies vido estas tre akta, al kiu apartenas la falko propre dirite, kiun oni utiligas por la ĉaso, la aglo, la akcipitro, la nizo, kaj la milvo, kaj iam oni opiniis aparteni al ĉi tiu grupo la serpentario, kies kruroj estas tre longaj, kaj kiu sin nutras el kolubroj eĉ venenaj), la strigo, la najtingalo, la hirundo (ekzistas en Azio, Hindujo, speciala hirundo, kiu konstruas sian neston el manĝeblaj algoj, kaj oni multe ŝatas tiujn nestojn kiel manĝaĵon), la kanario, la kolibro, la pasero, la papago, la kokoj, la kolomboj (oni utiligas el ĉi tiuj specialajn kolombojn, por transporti skribaĵojn, telegramojn), la perdriko, la koturno, la oriolo, k. c. El la duaj oni devas citi la ciklonion, fenikopteron kun rozkoloraj kaj ruĝaj plumoj, la struton (kiu loĝas en Afriko kaj metas en la sablon siajn ovojn, kiujn la varmeco de la suno kovas; kaj kies plumoj estas tre kara ornamo de la virinaj ĉapeloj), la otison, la karadrion, la trigon, la grunon, la ardeon, la ibison (kies religian specon adoris fervore la egiptidoj), la skolonon, la ralon, la fulikon (kiuj loĝas en la marbordoj, riverbordoj kaj marĉbordoj) la podicepson, la aptenoditon, la mevon, la marhirundon, la rinkopson, la pelikanon (ĉi tiu havas sakon, kiu pendas de la du branĉoj de ĝia malsupra makzelo, en tiun sakon la pelikano metas kaptitajn fiŝojn por moligi ilin, kaj kiam ĝi devas nutri siajn idojn, tiam ĝi premas la sakon kontraŭ sia brusto mem, kaj tial eliras el la sako la nutraĵo, per kiu sin nutras la idoj. Pro tio oni faris legendon pri patra amo, ke la pelikano vundas sian bruston por nutri sian idaron, ĉar oni opiniis, ke li nutras ĝin per sia sango), la anseron, la cignon, la anason, kaj la nigran cignon de Nova-Holando.

La testudo, la krokodilo (krokodilo ĝuste dirite, estas tiu kiu loĝas en Afriko; gavialo, tiu kiu loĝas en Hindujo; kajmano aŭ aligatoro, tiu kiu loĝas en Ameriko. La krokodilo havas tre malgrandan sed teruran malamikon, kiu suferigas ĝin multe eĉ ĝin mortigas; tiu malamiko estas speciala formiko, kiu eniras en la buŝon de la krokodilo, sin lokumas en ĝia lango, kiun ĝi uleerigas per konstanta pikado; sed feliĉe por la krokodilo, alia malgranda besto, birdeto, savas ĝin. La krokodilo vidante flugi sian amikon, malfermas la

buŝon, la birdeto eniras en la buŝan kavajon de la krokodilo kaj purigas per sia beko la krokodilan langon manĝante la formikojn. Nur kiam la birdeto estas forfluginta, la krokodilo fermas la buŝon). Laereto, ĥameleono (kiu memvole ŝanĝas la koloron de sia haŭto), *plesiosaŭro* (stranga besto, kies fosilajn skeletojn oni trovis en iuj anglaj kaj germanaj lokoj, ankoraŭ oni ne scias ĝian veran zoologian lokon), serpentoj, kolubroj, vipero, bufo kaj rano, apartenas al la reptilioj aŭ rampaĵoj.

Multego da bestoj apartenas al kvara klaso de la vertebruloj, al la fiŝoj: gado, ŝarko, angilo, sardelo, merlango, salmo, tonfiŝo, truto, skvalo, k. c., k. c.

Apartenas al la moluskoj, klaso de bestoj kies korpo ne havas skeleton, kies korpo estas mola kaj ofte enfermata en konko, la ostro, mitulo, heliko, k. c.

La insektoj estas bestoj provizataj je speciala ŝelo pli-malpli mola, kies korpo konsistas el tri partoj: kapo, torako kaj abdomeno, kun palpaj organoj (antenoj) en la kapo, kun ses kruroj metitaj en la ringoj kiuj formas la torakon, kun flugiloj, malsimplaj okuloj kaj kun buŝo kun palpiloj kaj aranĝita por suĉi aŭ maĉi. Al la insektoj apartenas la grilo, abelo, muŝo, vespo, kulo, pulo, pediko, cimo, skarabo (kiun adoris fervore la egiptoj kaj per kiu ili reprezentis la sunon, kaj simboligis la renaskiĝon de la vivo), blato, papilio, k. c.

Araknojdoj estas bestoj, kiuj ne havas flugilojn, kies kapo kaj torako formas unu solan ringon al kiu estas metita la abdomeno, kiuj havas ok krurojn. Inter ili estas la araneoj, skorpioj (ĉiuj ĉi tiuj estas venenaj), ili sekrecias venenon per glando troviganta en la lasta ringo de sia abdomeno (kvazaŭ vosto), kiu finiĝas kiel movebla ungo aŭ hoko).

Krustacoj estas bestoj kies kapo kaj torako preskaŭ ĉiam konsistas el unu sola ringo kaj kies abdomeno konsistas el diversaj ringoj; ili estas bestoj kiuj havas antenojn en la kapo, dek aŭ dekkvar krurojn kaj ilian korpon defendas tutplene speciala kovrilo. La krabo, kankro, kaj paguro aŭ *ermilo*, tiel nomata ĉar ĝi loĝas en konko de mortinta molusko, apartenas al la krustacoj.

La vermoj estas bestoj longaj, molaj, kies korpo konsistas el multaj ringoj, kaj ili rampas. Inter ili estas la terebelo, ser-

polo (enfermita en tuboj diversformaj), maraj kaj teraj lumbrikoj, hirudo, (uzata por suĉi la sangon de malsanuloj).

Ankaŭ ekzistas aliaj malsuperaj bestoj kiuj formas grandegan nombron da estaĵoj: *zoofitoj*, kies aspekto kaj vivmaniero estas kiel tiuj de la plantoj; *ekinodermoj*, kies korpo estas kovrita de dornoj; *entozooj*, specialaj vermoj, vivantaj en la intestoj kaj eĉ en la hepato, okuloj kaj cerbo, kaj tial, la malfacileco koni kiel ili povas alveni en tiujn organojn, devigis opinii, ke ili naskiĝis propramove, sed hodiaŭ oni scias ilian devenon, kiu estas ovonaska aŭ *geni-naska* (solitero, lumbriko kaj trikeno — kiun enportis en Eŭropon la amerikaj porkoj —); *akefaloj*, estas molaj bestoj al kiuj apartenas la meduzoj (multaj el ili sekrecias kaŭstikan substanceton); *polipoj* (kiuj sekrecias ruĝan, rozkoloran kaj blankan kalkan substanceton, kiu formas submarajn arbojn, ŝtonegojn, rokojn kaj ankaŭ loĝeblajn insulojn; kies substanceton oni nomas koralo, el kiu oni fabrikas ornamajojn), la spongo apartenas al la polipoj kaj ĝi vivas altenata al la rokoj; fine, la *infuzoroj* estas malgrandaj estaĵoj loĝantaj en senmovaj akvoĵ, puso kaj kelkaj fluidaĵoj, en la vinagro.

La amikoj de la homo

La plej grandaj amikoj de la homo, la plej bonaj amikoj de la homo estas: la domaj bestoj, kiuj helpas nian laboron kaj provizas nin per nutraĵoj, vakso, lano, feloj, kaj inter tiuj bestoj oni devas rimarkigi la silkan raŭpon, kiu naskas la gravan silkan industrian, kiu teksas velurojn, atlasojn, puntojn kaj ĉiajn silkajn ŝnuretojn; la arboj, kiuj donas al ni ombbron, purigas la aeron kiun ni spiras, protektas nin, donas al ni siajn fruktojn, sukerojn, panon, siajn sukojn kaj sian lignon per kiu ni subapogas la minajn galeriojn por eviti ilian renversigon, el kiu ni fabrikas meblojn, diversajn ilojn, konstruas domojn, barakojn, budojn, kabanojn, ŝipojn, k. e., fabrikas karbon kaj paperpaston kaj kies metaŭgajn branĉojn, ŝtipojn, pecojn ni utiligas por fajrujoj kaj fornoj; la arboj provizas nin per kuraciloj kaj sekrecioj (kiel estas tiu de la pino, el kiu devenas la rezina industrio kun ĝiaj produktaĵoj la terebento

kaj terebentoleo k. e.), donas al ni korkon, kotonon (el kiu oni fabrikas, oni teksas multajn tolaĵojn kaj drapojn), kamforon, kininon, kaŭĉukon, gumiguton, araban gumon, tekseblajn fibrojn (el kiuj oni fabrikas ŝnurojn, teksaĵojn, matojn kaj multajn utilajn aĵojn). La akacio, migdalarbo, abio, cinamarbo, ĉerizarbo, kaŝtano, mahagono, poplo, tremolo, ulmo, juglando, kverko, figarbo, morusarbo, frago, palmo, daktilpalmo, saliko, sambuko, cedro, frakseno, laŭro, avelarbo, olivarbo, kokospalmo, ebono, k. e.; multegaj plantoj, kiuj disponigas siajn fruktojn, semojn, foliojn, branĉojn kaj fibrojn kiel nutraĵojn por ni kaj la bestoj, kuracilojn kaj rimedojn por multaj aplikoj (el fibro de la lino oni fabrikas fadenojn kaj delikatajn tolojn; el kanaba fibro sakojn, teksaĵojn maldelikatajn kaj ŝnurojn; el pajlo de la rizo kaj aliaj gramineaj plantoj delikatajn matojn kaj ĉepelojn, kaj ankaŭ el junkoj); ĝardenaj plantoj, kiuj per siaj floroj kaj odoroj parfumas la aeron kaj ĝojigas la homan vivon, kaj inter multnombraj oni devas citi la rozon, levkojn, krizantemon, dianton, tulipon, kamelion, dalion, geranon, violon, heliotropon, hacinton, jasmemon, siringon, lilion, iridon, narcison, lekanton, lotuson, ankaŭ oni devas rememori la flikon kaj muskon.

Sed por utiligi la lignojn, labori, zorgi kaj kulturi la arbojn kaj plantojn, labori en minejoj, fabriki teksaĵojn kaj fari ĉiajn laborojn eĉ studojn, la homo bezonas la helpon de la mineraloj, kiuj donas al li medikamentojn; rimedojn por konstrui (kalkon, ĝipson, cementon, marmoron, graniton, ŝtonon, sablon, argilon por fabriki brikojn kaj tegolojn, k. e.); metalojn (oron, arĝenton, platenon, plumbon, antimonon, kupron, feron, k. e., el kiuj oni fabrikas juvelojn, monerojn, preslitterojn, ŝtalon, pioĉojn, plugilojn, najlojn, pinglojn, ŝraŭbojn, relojn, multajn maŝinojn por skribi, kalkuli, teksti, produkti lumon kaj forton, mezuri, kaj por multe da laboro kaj studo kaj ankaŭ kanonojn, pafilojn, ŝrapnelojn kaj ceterajn, ilojn por mortigi); nutraĵojn por la herboj, plantoj kaj arboj.

Fine, la naturo ĉiam malavara donas al ni diamanton, kiun la homo facetas por fari la brilanton; ankaŭ donas al ni smeraldon, perlon, topazon, turkison, safiron, k. e. kiuj kune kun la plateno, oro, kaj arĝento satigas la homan lukson.

Ni ne forgesu la terkarbon el kiu oni ĉerpas multegajn substancojn, kiuj multe helpas la hemion kaj taŭgas por kuraci, tinkturi, pavimi, gudri, k. c.

Universo

Dio. Naturo. Ĉielo. Astro. Stelo. Konstelacio. Materio. Planedo. Gaso. Kometo. Nebulozo. Mondo. Satelito. Fenomeno. Suno. Merkurio. Venuso. Tero. Luno. Marso. Jupitero. Saturno. Uranuso. Neptuno. Spaco.

Tero

Polvo. Regiono. Promontoro. Kontinento. Rifo. Insulo. Istmo. Ekvatoro. Tropiko. Meridiano. Paralelo. Ebenajo. Poluso. Groto. Vulkano. Cindro. Intermonto. Golfo. Markolo. Kluzo. Laguno. Alfluo. Elfluo. Tajdo. Fonto. Fontano. Digo. Guto. Puto. Vadloko. Torento.

Atmosfera kaj meteoroj

Ĉielarko. Taglumo. Poluslumo. Neĝdefalo. Bolido. Marnebulo. Klimato. Krepusko. Ciklono. Nebulo. Fulmo. Fulmi. Glacio. Frosti. Hajlo. Hajli. Pluvo. Pluvi. Eklipso. Sekeco. Roso. Temperaturo. Vetero. Tondro. Tertremo.

Kreskajaj substancoj

Aloo. Amelo. Gudro. Peĉo. Vanilo. Pipro.

Korpaj propecoj

Altireco. Kohereco. Denseco. Stendebleco. Malmoleco. Elasteco. Ekvilibro. Elektrikeyco. Fleksebleco. Galvanismo. Gravaco. Energio. Inercio. Magnetismo. Movco. Nivelo. Pezo. Intermolekuleco.

Dimensioj kaj formatoj

Ampleksa. Ebena. Plata. Glata. Spaco. Diametro. Bazo. Larĝa. Longa. Linio. Alta. Dika. Granda. Supraĵo. Kavajo. Cilindro. Ronda. Konkava. Kava. Konuso. Konvekca. Kubo. Densa. Masiva. Vasta. Horizontala. Plena. Sfero. Rektangulo. Kva-

drato. Triangulo. Paralelogramo. Piramido. Rombo. Oblikva. Angulo. Ovalo. Perpendikla. Plano. Areo. Volumeno. Perimetro. Poligono. Profunda. Vakuo. Poliedro.

Koloroj

Blua. Blanka. Nigra. Bruna. Klara. Griza. Flava. Ruĝa. Karmina. Verda. Violkolora. Orankolora.

Homaj kaj vivaj cirkonstancoj

Viro. Infano. Knabo. Junulo. Fraŭlo. Edzo. Vidvo. Orfo. Patro. Onklo. Frato. Kuzo. Nevo. Nepo. Fianĉo. Avo. Junaĝo. Maturaĝo. Maljunaĝo. Morto. Naskiĝo. Feliĉeco. Juneco. Matureco. Maljuneco. Rajto. Sparo. Okazintaĵo. Edziĝfestoj. Ofico. Metio. Profesio. Riĉeco. Pensio. Puno. Rento. Societo. Najbaroj.

Sentoj

Vido. Aŭdo. Flaro. Gusto. Palpo.

Animo kaj animaj kvalitoj

Amikeco. Amo. Ruza. Avara. Apatio. Bonfarado. Kapricoj. Karaktero. Kolero. Kompato. Konduto. Konfido. Konscienco. Prudento. Kuraĝo. Timo. Scivolemo. Ĉagreno. Indeco. Doloro. Dubo. Entuziasmo. Envio. Sprito. Najva. Sincera. Genio. Honoro. Kompetenta. Fervoro. Jaluza. Ĝentila. Afabla. Ĉasta. Pacio. Pacienceco. Prava. Racio. Rezoneco. Humoro. Vero.

Akcidentoj; malsanaĵoj

Nasko. Agonio. Angino. Apopleksio. Astmo. Hemorojdo. Kancero. Kataro. Katarakto. Ĥolero. Koliko. Cikatro. Febro. Difterio. Lakso. Sveno. Frostabeeco. Skarlato. Skorbutoj. Epidemio. Pesto. Fistulo. Gangreno. Hernio. Reumo. Podagro. Marmalsano. Kapturigaĵo. Miopecoj. Paralizo. Kripla. Ftizo. Tuberkulozo. Tifo. Freneza. Tuso. Ulcero. Variolo. Blinda. Lama. Muta. Straba. Ĝibo. Surda. Sonambulo. Brakmanka.

Operacioj; kuraciloj

Kontraŭveneno. Antipirino. Bandaĝaĵo. Inokulaĵo. Kamforo.

Kupo. Kaŭterizo. Kloroformo. Diato. Etero. Plastro. Pastelo. Pilolo. Pomado. Ensprucigo. Siropo. Kinino. Klistero. Vejn-vundo. Jodo. Ŝmirajo. Recepto.

Vestoj kaj stlojoj

Modo. Fasono. Ĉapelo. Ĉapo. Jako. Veŝto. Pantalono. Robo. Zono. Ĉemizoj. Kamizolo. Kalzonoj. Ŝtrumpetoj. Ŝtrumpoj. Jupoj. Kitejoj. Pelt. Mantelo. Surtuto. Kapoto. Botoj. Ŝuoj. Manumoj. Kolumoj. Kravatoj. Gamaŝoj. Gantoj. Frako. Redingoto. Ronda ĉapelo. Uniformo. Kasko. Ŝalo. Korseto. Naztuko. Antaŭtuko. Pluvombrelo. Ombrello. Bastono. Tolo. Batisto. Krepo. Damasko. Drapo. Flanelo. Gazo. Lano. Pluŝo. Felpo. Muslino. Perkalo. Tafto.

Objektoj

Kudrilo. Pinglo. Ventumilo. Broĉo. Saketo. Butono. Ĉiro. Braceleto. Brosilo. Ĉeno. Koliaro. Tondilo. Piedvestilo. Pasamento. Kosmetiko. Rubando. Manpoŝo. Pingringo. Lorno. Binklo. Lenso. Kombilo. Spegulo. Sapo. Ringo. Medalo. Buko. Medaljono. Peruko. Plektajo. Orelringoj.

Militistaro

Stabo. Regimento. Kapitano. Bataliono. Roto. Leŭtenanto. Kaporalo. Soldato. Rekruto. Oficiro. Pioniro. Standardo. Flago. Kolonelo. Generalo. Subkolonelo. Serĝento. Gardstaranto. Budeto. Tendo. Klingo. Divizio. Korpuso. Infanterio. Kavalerio. Artilerio. Skadrono. Baterio. Armilo. Tornistro. Gamaŝoj. Kartoĉo. Pafilo. Batalo. Visiero. Revolvero. Fortikajo. Karaveno. Remparo. Bajoneto. Lanceo. Spado. Glavo. Ponnardo. Pistolo. Kuglo. Ŝrapnelo. Rimeno. Parapeto. Sabro. Tranĉejo. Breĉo. Vargeto. Admiralo. Garnizono. Pasporto. Permeso. Batalŝipo. Armeo.

Komerco

Akcio. Kaso. Kontrakto. Letero. Ĉeko. Bilanco. Kredito. Ŝuldo. Debeto. Debito. Ĝiro. Ŝarĝo. Fakturo. Defeito. Budgeto. Kambio. Montrajo. Modelo. Firmo. Kompanio. Pako. Pag-

skribajo. Kliento. Makleristo. Kvitanco. Rabato. Transportapago. Bankroto. Risko. Senrisko. Saldo. Takso. Librotenisto. Templimo. Komizo.

Rangoj

Imperiestro. Reĝo. Moŝto. Monarĥo. Princo. Reĝido. Duko. Markizo. Grafo. Barono. Junkro. Kavaliro. Nobelo. Kanceliero. Konsulo. Ministro. Ambasadoro. Deputato. Senatano. Papo. Episkopo. Pastro. Kanoniko. Patriarko. Nuncio. Monaĥo. Akademiano. Verkisto. Aŭtoro. Agronomiisto. Anatomiisto. Botanikisto. Ĥemiisto. Ĥirurgiisto. Geometriisto. Ĵurnalisto. Gimnastikisto. Litografiisto. Beletristikisto. Literaturisto. Filologiisto. Filozofo. Doktoro. Profesoro. Instruisto. Majstro. Licenciat. Poeto.

Diversaj

Sigelo. Stampilo. Kajero. Broŝuro. Libro. Novelo. Kraĵono. Romano. Folio. Plumo. Dezegno. Bildo. Revuo. Gazeto. Stablo. Cirkelo. Paletro. Pejzaĝo. Peniko. Portreto. Skizo. Harmoniumo. Gitaro. Klavo. Citro. Mandolino. Bulo. Loterio. Pilko. Gimnastiko. Skermo. Bokso. Sterlingo. Spesmilo. Spesdeko. Ŝilingo. Penceo. Marko. Funto. Krono. Guldeno. Rublo. Dolaro. Helero. Centimo. Pezeto. Pfenigo. Rejsjo. Kopeko. Cendo. Realo.

Verbaro

A	Adult'	Akir'
Abomen'	Afekt'	Aklam'
Abon'	Afiŝ'	Akomod'
Abort'	Ag'	Akompan'
Absorb'	Agac'	Akuŝ'
Abstrakt'	Aglomer'	Alarm'
Adapt'	Aglutin'	Altern'
Adiĉi'	Agoni'	Alud'
Administri'	Agord'	Am'
Admir'	Agraf'	Amalgam'
Admon'	Aĝiot'	Ambiĉi'
Adopt'	Akapar'	Amindum'
Ador'	Akcel'	Amnesti'
Adres'	Akcent'	Amortiz'
	Akcept'	Amput'

Amuz'	Bapt'	Čif'	Diskut'	Elimin'
Analiz'	Bar'	Čikan'	Dispon'	Elizi'
Anklöz'	Barakt'	Čirkau'	Disput'	Emancip'
Anone'	Bat'	Čiz'	Distil'	Emoci'
Anstatau'	Batal'		Disting'	Enket'
Anticip'	Bedau'		Distr'	Entrepren'
Aparten'	Ben'	<i>D</i>	Distribut'	Enu'
Apelaci'	Bezon'	Danc'	Diven'	Envi'
Aper'	Bind'	Dank'	Diverg'	Erar'
Aplaud'	Blasfem'	Dank'	Divid'	Erp'
Aplik'	Blek'	Daür'	Dokument'	Esecept'
Apog'	Blok'	Dec'	Dolor'	Eskort'
Apostazi'	Blov'	Decid'	Don'	Esper'
Arang'	Boj'	Decifr'	Donac'	Esplor'
Ard'	Bojkot'	Dedukt'	Dorlot'	Esprim'
Arest'	Boks'	Defend'	Dorm'	Est'
Argument'	Bot'	Degel'	Dot'	Establ'
Arm'	Bombard'	Degener'	Drapir'	Estim'
Arog-alsi'	Bor'	Degrad'	Draš'	Esting'
Asekur'	Border'	Dejor'	Dren'	Etend'
Aserť'	Bril'	Deklam'	Dres'	Evit'
Asign'	Brod'	Deklar'	Drink'	
Asist'	Brog'	Deklinaci'	Dron'	<i>F</i>
Asperg'	Brokant'	Dekret'	Dub'	Fabrik'
Aspir'	Bros'	Deleg'	Duel'	Facet'
Atak'	Bru'	Delir'	Dung'	Fajf'
Atene'	Brul'	Demand'	Duš'	Fajl'
Atend'	Buč'	Denunc'		Fal'
Atent'		Deput'		Falc'
Atest'	<i>C</i>	Desegn'		Fald'
Ating'	Ced'	Desinfekt'	Edif'	Fals'
Atribut'	Cel'	Destin'	Eduk'	Fand'
Aud'	Cel'	Determin'	Eflk'	Fand'
Auskult'	Centraliz'	Detru'	Ekkip'	Fanfaron'
Avar'	Cenzur'	Dev'	Ekscit'	Far'
Avert'	Cirkul'	Devi'	Ekskomunik'	Farm'
	Cit'	Dezir'	Eksped'	Fart'
<i>B</i>	Civiliz'	Diagnoz'	Ekspertiz'	Fast'
Babil'		Diboc'	Eksplođ'	Favor'
Bak'		Difekt'	Eksport'	Feder'
Bala'	Čagren'	Diferenc'	Ekstern'	Fend'
Balanc'	Čarm'	Difin'	Ekstrakt'	Ferm'
Balbut'	Čarpent'	Digest'	Ekzamen'	Ferment'
Balot'		Dikt'	Ekzekut'	Fest'
Ban'	Čas'	Dilot'	Ekzerc'	Festen'
Bandag'	Čerp'	Dir'	Ekzil'	Fjd'
Bankrot'	Čes'	Direkt'	Ekzist'	Fjgur'
		Diskont'	Elekt'	Fiks'

Filtr'	Ĝir'	Instig'	Kirl'	Konkur'
Fin'	Ĝoj'	Instru'	Kis'	Konsent'
Foment'	Ĝu'	Insult'	Klak'	Konserv'
Fond'		Intene'	Klasifik'	Konsider'
Forges'	<i>H</i>	Interes'	Klin'	Konsil'
Forg'		Intermit'	Klis'	Konsisti'
Fotograf'	Hajl'	Interpelaci'	Klupod'	Konsol'
Fraj'	Hak'	Interpret'	Kluk'	Konspir'
Frakas'	Haladz'	Intrig'	Knar'	Konstat'
Frap'	Halt'	Invad'	Knod'	Konstern'
Frit'	Hard'	Invest'	Koler'	Konstru'
Froz'	Hav'	Invit'	Kolekt'	Konsum'
Frot'	Hejt'	Ir'	Koler'	Kontrakt'
Fulm'	Help'	Izol'	Koliz'	Kontrol'
Fum'	Hered'		Kolport'	Kontuz'
Furioz'	Honor'	<i>J</i>	Kolport'	Konven'
Fuŝ'	Hont'	Jug'	Komb'	Konverg'
		Jung'	Kombat'	Konvert'
<i>G</i>	<i>I</i>	Juk'	Kombin'	Konvink'
Gaj'	Ig'		Komenč'	Kopi'
Gajh'	Ignor'	<i>J</i>	Komere'	Korekt'
Galop'	Ĝe'		Komis'	Korespond'
Garanti'	Ĝumin'	Ĝet'	Kompat'	Kost'
Gard'	Ĝustr'	Ĝongl'	Kompil'	Kotiz'
Gargar'	Ĝmag'	Jur'	Komplez'	Kovr'
Gast'	Ĝmit'		Komplik'	Krač'
Glad'	Ĝmplik'	<i>K</i>	Kompliment'	Krak'
Ĝlit'	Ĝmpon'		Kompon'	Kre'
Ĝlor'	Ĝmporst'	Kalandr'	Kompron'	Kred'
Ĝlu'	Ĝmprest'	Kalfatr'	Kompromit'	Kredit'
Ĝlut'	Ĝmproviz'	Kalkul'	Komun'	Kresk'
Ĝrat'	Ĝmput'	Kalumni'	Komunik'	Krev'
Ĝratul'	Ĝncit'	Kanaliz'	Komut'	Kribr'
Ĝravur'	Ĝndign'	Kandidat'	Kon'	Kritik'
Ĝrinc'	Ĝndulg'	Kanel'	Koncern'	Kroc'
Ĝrumbul'	Ĝnfekt'	Kant'	Kondolenc'	Kroz'
Ĝrunt'	Ĝnflu'	Kaper'	Konduk'	Kruem'
Ĝum'	Ĝnform'	Kapitulac'	Kondut'	Kudr'
Ĝut'	Ĝnfuz'	Kapt'	Konfes'	Kuir'
Ĝuvern'	Ĝniciat'	Karakteriz'	Konfid'	Kupl'
Ĝvid'	Ĝnjekt'	Karambol'	Konfirm'	Kur'
	Ĝnokul'	Kares'	Konfisk'	Kurac'
<i>Ĝ</i>	Ĝnsid'	Kartav'	Konfit'	Kuš'
Ĝem'	Ĝnsist'	Kastr'	Konfuz'	Kutim'
Ĝen'	Ĝnspekt'	Kaš'	Kongru'	Kvalifik'
Ĝem'	Ĝnspir'	Kaur'	Konjekt'	Kver'
Ĝerm'	Ĝnstal'	Kauz'	Konklud'	Kvitane'

L	Mend' Mensog' Merit Lac' Lak' Las' Laud' Lav' Legitim' Lek' Lern' Lev' Lig' Likvid' Litograf' Liver' Log' Log' Lokaliz' Lor' Lotum' Lu' Lud' Lukt' Lul' Lum' Lut'	Ordon' Organiz' Orgen' Ornam' Oseed'	P Padel' Paf' Pag' Pak' Palp' Parad' Pardon' Parfum' Parol' Pas' Pas' Pašt' Pavim' Pek' Pekit' Pel' Pen' Pend' Dens' Dent' Dentr' Promen' Pep' Percept' Perd' Pere' Perfld' Permes' Permut' Persist' Perturb' Obes' Observ' Odor' Ofend' Ofen' Pik' Pinc' Pist' Plac' Plant' Pled'	Plekt' Plend' Plor' Plug' Polur' Port' Posed' Postul' Potenc' Pov' Poz' Prefer' Preg' Prem' Pren' Prepar' Pres' Presend' Prezent' Prezid' Produkt' Profan' Profet' Profit' Prognoz' Progres' Projekt' Proklam' Prokrast' Promen' Respekt' Respond' Rest' Restan' Rev' Revizi' Rezerv' Rezign' Rezon' Rezult' Prunt' Ribel' Rieev' Rieev' Rid' Rifug' Rifuz' Rig' Rigard' Rigl' Rikan'	R Rab' Rabat' Rabot' Rafin' Rajd' Rakont' Ramp' Raport' Rasp' Rav' Raz' Recezn' Redakt' Redukt' Reflekt' Refut' Regal' Regist' Rekomend' Rekompenc' Rektifi' Rem' Rembur' Renkont' Renvers' Reprezent' Respekt' Respond' Rest' Restan' Rev' Revizi' Rezerv' Rezign' Rezon' Rezult' Ribel' Rieev' Rieev' Rid' Rifug' Rifuz' Rig' Rigard' Rigl' Rikan'
----------	---	--	---	---	---

Rikolt' Rilat' Rim' Rimark' Rimes' Ripar' Ripet' Ripoz' Riproč' Risk' Riverenc' Romp' Ronk' Rost' Rukt'	S Sabl' Sal' Sald' Salt' Salut' Sankci' Sark' Sat' Satur' Sav' Sci' Seg' Seker' Sekulariz' Selekt' Sem' Send' Sent' Serč' Serv' Sibl' Sid' Sieg' Sigel' Sign' Signif' Silent'	Simpatij' Singult' Skandal' Skenarij' Skermi' Ripar' Skrap' Skrub' Sku' Skurg' Smirg' Soif' Solv' Son' Sond' Song' Sonor' Sopir' Sorb' Sorč' Specif' Spez' Spic' Spir' Split' Salut' Stamp' Star' Steb' Stereotip' Stern' Stimul' Strab' Streč' Strek' Strigl' Strik' Stud' Stuf' Stuk' Substitu' Suc' Sufer' Sufok' Sukces' Super' Supoz' Surpriz' Suspekt'	Svarm' Svat' Sven' Sving' Š Šajn' Šancel' Šang' Šarg' Šarg' Šarg' Šat' Šaum' Šere' Šim' Šim' Šir' Širm' Šlos' Šmac' Šmir' Šov' Šovel' Špar' Špin' Špruc' Štreč' Šraub' Štel' Štop' Šuld' Šut' Švel' Švit'	Tatu' Taig' Tauj' Tavol' Ted' Teg' Teks' Ten' Tern' Terur' Testament' Tikl' Tim' Tint' Tir' Titol' Toler' Tond' Tondr' Tord' Torn' Traduk' Traf' Trakt' Tranč' Trat' Trem' Tremj' Tren' Trik' Tril' Vinkt' Trink' Triumf' Viš' Tromp' Trot' Trov' Trud' Turment' Turn' Vok' Vol' Tus' Tus'	Uz' Uzurb' V Vad' Vaflum' Vak' Vaks' Valor' Varb' Vart' Veget' Vek' Velk' Ven' Vend' Veng' Venk' Vent' Ventol' Verk' Vers' Vest' Vet' Vetur' Vibr' Vid' Vind' Vinkt' Vip' Viš' Vromp' Viv' Viz' Vizit' Vojag' Vok' Vol' Volv' Vom' Vund'
---	---	--	---	--	--

T

U

Z

LA ESPERO

En la mondon venis nova sento,
Tra la mondo iras forta voko;
Per flugiloj de facila vento
Nun de loko flugu ĝi al loko.

Ne al glavo sangon soifanta
Ĝi la homan tiras familion:
Al la mond'eterne militanta
Ĝi promesas sanktan harmonion.

Sub la sankta signo de l'espero
Kolektiĝas pacaj batalantoj,
Kaj rapide kreskas la afero
Per laboro de la esperantoj.

Forte staras muroj de mil jaroj
Inter la popoloj dividitaj;
Sed dissaltos la obstinaj baroj
Per la sankta amio disbatitaj.

Sur neŭtrala lingva fundamento,
Komprenante unu la alian,
La popoloj faros en konsento
Unu grandan rondon familian.

Nia diligenta koleĝaro
En laboro paca ne laciĝos,
Ĝis la bela sonĝo de l'homaro
Por eterna ben'efektivigo.

L. L. Zamenhof